

Liste over stillinger og funksjoner som medfører status som politisk eksponert person (PEP)

23. september 2025

Innhold

Liste over stillinger og funksjoner som medfører status som politisk eksponert person (PEP)	1
1. Innledning og bakgrunn.....	2
2. EØS-rett og internasjonale standarder	3
2.1 EØS-rett	3
2.2 Internasjonale standarder og FNs antikorrupsjonskonvensjon (UNCAC)	5
3. Gjennomføring i norsk rett.....	7
4. Departementets vurdering.....	8
4.1 Overordnet. Særlig om midlertidige stillinger	8
4.2 Regjering, storting og politiske partier (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 1 til 3)	9
4.3 Domstolene (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 4)	9
4.4 Offentlige stillinger og verv (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 5 og 6 m.m.).....	10
4.5 Ledere for statlige etater.....	11
4.6 Statlige foretak (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 7)	12
4.7 Internasjonale organisasjoner (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 8).....	14
4.8 Betydningen av EUs konsoliderte liste.....	15
5. Økonomiske og administrative konsekvenser	16
Vedlegg	17

1. Innledning og bakgrunn

Personer i enkelte offentlige stillinger og funksjoner kan være i en særlig korrupsjonsutsatt posisjon. Hvitvaskingsregelverket i Norge har siden 2009 inneholdt regler om forsterkede kundetiltak overfor politisk eksponerte personer, såkalte PEP-er. Reglene har bygget på EUs hvitvaskingsdirektiver, som igjen gjennomfører anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF), den internasjonale standardsetteren på antihvitvaskingsområdet. Også FNs konvensjon om bekjempelse av korrupsjon (UNCAC), som Norge har sluttet seg til, inneholder regler om PEP-er (der kalt «prominent public functions»).

Reglene om politisk eksponerte personer i hvitvaskingsregelverket er i hovedsak krav som stilles til rapporteringspliktige om å gjennomføre forsterkede kundetiltak overfor PEP-er og deres nærstående. Rapporteringspliktige er foretak og personer som er underlagt hvitvaskingsregelverket. Dette inkluderer blant andre banker, andre tilbydere av finansielle tjenester og utvalgte ikke-finansielle tjenestetilbydere (for eksempel advokater og eiendomsmeglere). Formålet med de særskilte reglene for PEP-er er å forebygge risiko for hvitvasking av midler som stammer fra korrupsjonshandlinger. I dag er PEP definert i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f og utdypet i veiledning fra Finanstilsynet.¹

EUs femte hvitvaskingsdirektiv (direktiv (EU) 2018/843), som ble tatt inn i EØS-avtalen 30. april 2020, inneholder et krav om at land skal utarbeide lister over nøyaktig de stillingene og funksjonene som gir status som PEP i landet. Dette er ment å forenkle identifiseringen av PEP-er, noe som vil gi mer klarhet og forutsigbarhet for PEP-er, deres nærstående og rapporteringspliktige. Listen skal være en uttømmende opplisting av de stillinger og funksjoner som skal anses som PEP i Norge. Departementet foreslo i Prop. 74 LS (2023–2024) at den norske PEP-listen fastsettes som forskrift til hvitvaskingsloven, jf. hvitvaskingsloven § 2 bokstav f og omtale i Prop. 74 LS (2023–2024) punkt 5.4.5. I dette notatet drøfter og foreslår Finansdepartementet innholdet i slik liste.

I arbeidet med listen har Finansdepartementet innhentet innspill fra andre departementer, blant annet for å identifisere stillinger og funksjoner under deres ansvarsområder som bør ha status som PEP. Departementet har også tatt i betraktning noen foreløpige merknader om PEP-listen som kom i desember 2023 i hørings svar til en høring om justering av PEP-definisjonen i hvitvaskingsloven. Sistnevnte ble for øvrig fulgt opp i Prop. 74 LS (2023–2024) kapittel 5. I tillegg er det sett hen til avgrensningen av listene til EU-land, slik de fremgår av EU-kommisjonens konsoliderte liste, fastsatt 10. november 2023.²

I punkt 2 i dette notatet beskrives det EØS-rettslige kravet til å ha nasjonale PEP-lister, samt de internasjonale anbefalingene som utgjør bakgrunnen for reglene. I punkt 3 beskrives PEP-reglene slik de er i Norge i dag. I punkt 4 redegjør departementet for sitt forslag til liste og vurderingene som ligger bak, og i punkt 5 vurderes de økonomiske og administrative konsekvensene. Forslaget til liste følger som vedlegg i høringsnotatet.

¹ Rundskriv 4/2022 punkt 4.9.

² C/2023/724: Prominent public functions at national level, at the level of International Organisations and at the level of the European Union Institutions and Bodies

2. EØS-rett og internasjonale standarder

2.1 EØS-rett

EUs femte hvitvaskingsdirektiv ble vedtatt i EU 30. mai 2018. Direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen med forbehold om Stortingets samtykke 30. april 2020. Forbeholdet ble løftet 27. juni 2024.

Femte hvitvaskingsdirektiv er et endringsdirektiv som gjør endringer i fjerde hvitvaskingsdirektiv (direktiv (EU) 2015/849), blant annet tilføyelsen av en ny artikkel 20a som stiller krav om utarbeidelse av lister over de nøyaktige stillinger og funksjoner som gir status som politisk eksponert person (PEP) i landet. Femte hvitvaskingsdirektiv gjør ikke endringer i definisjonen av PEP i fjerde hvitvaskingsdirektiv, men stiller krav om utarbeidelse av lister over nøyaktig de stillinger og funksjoner som omfattes av PEP-definisjonen i fjerde hvitvaskingsdirektiv. Dette fremkommer av ny artikkel 20a, som lyder (offisiell norsk oversettelse):

«Artikkel 20a

1. Hver medlemsstat skal utarbeide og holde oppdatert en liste over nøyaktig hvilke funksjoner som etter nasjonale lover og forskrifter anses som viktige offentlige verv i henhold til artikkel 3 nr. 9. Medlemsstatene skal kreve at hver internasjonale organisasjon som er akkreditert på deres territorium, utarbeider og holder oppdatert en liste over viktige offentlige verv i den aktuelle internasjonale organisasjonen i henhold til artikkel 3 nr. 9. Disse listene skal sendes til Kommisjonen og kan offentliggjøres.

2. Kommisjonen skal utarbeide og holde oppdatert en liste over nøyaktig hvilke funksjoner som anses som viktige offentlige verv i Unionens institusjoner og organer. Denne listen skal også inneholde alle funksjoner som kan betros representanter for tredjestater eller internasjonale organer med akkreditering på unionsplan.

3. På grunnlag av listene fastsatt i nr. 1 og 2 skal Kommisjonen utarbeide en samlet liste over alle viktige offentlige verv i henhold til artikkel 3 nr. 9. Den samlede listen skal offentliggjøres.

4. Verv som er oppført på listen nevnt i nr. 3 i denne artikkelen, skal behandles i samsvar med vilkårene fastsatt i artikkel 41 nr. 2.»

Den konsoliderte listen nevnt i artikkel 20a nr. 3 over nøyaktig de stillingene og funksjonene som gir status som PEP i medlemsstatene i EU og EØS, i internasjonale organisasjoner og i EUs institusjoner og organer ble publisert av EU-kommisjonen i november 2023 (C/2023/724) (se lenke over).

Artikkel 20a nr. 1 viser til at listene skal basere seg på definisjonen av PEP i fjerde hvitvaskingsdirektiv artikkel 3 nr. 9. Den generelle definisjonen fortsetter å være relevant også etter fastsettelsen av en PEP-liste, blant annet for å vurdere PEP-statusen til stillinger og funksjoner fra land utenfor EU/EØS. Disse vil ikke fremgå av EUs konsoliderte liste, og

rapporteringspliktige vil derfor i forbindelse med avklaring av PEP-status fortsatt måtte foreta en individuell vurdering basert på den generelle definisjonen. Definisjonen i hvitvaskingsdirektivet artikkel 3 nr. 9 lyder (offisiell norsk oversettelse):

«9) 'politisk utsatt person' en fysisk person som har eller har hatt viktige offentlige verv, og som omfatter blant annet

- a) stats- og regjeringssjefer, ministre, stedfortredende ministre og statssekretærer,*
- b) medlemmer av parlamentet eller lignende lovgivende organer,*
- c) medlemmer av de styrende organer i politiske partier,*
- d) medlemmer av høyesterett, forfatningsrett eller annen høyere rettsinstans hvis avgjørelser ikke kan påklages annet enn under ekstraordinære omstendigheter,*
- e) medlemmer av en revisjonsrett eller av styret i en sentralbank,*
- f) ambassadører, chargés d'affaires og høytstående offiserer i de væpnede styrker,*
- g) medlemmer av administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganet til statseide foretak,*
- h) direktører, assisterende direktører, styremedlemmer og innehavere av tilsvarende verv i en internasjonal organisasjon.*

Ingen offentlige verv i henhold til bokstav a)-h) skal forstås slik at de omfatter tjenestemenn på mellomnivå eller lavere nivå.»

Departementet viser for helhetens skyld til at det er vedtatt en ny hvitvaskingsforordning i EU 31. mai 2024, forordning (EU) 2024/1624 («Anti-Money Laundering Regulation», AMLR eller «antihvitvaskingsforordningen»). Forordningen skal anvendes i EU fra 10. juli 2027. Forordningen er til vurdering av EØS/EFTA-statene for innlemmelse i EØS-avtalen, og norsk gjennomføring av forordningen er under utredning av en arbeidsgruppe. I forordningen artikkel 2 nr. 34 gis en ny definisjon av politisk eksponerte personer (dansk versjon):

«34) 'politisk eksponert person': en fysisk person, der varetager eller har varetaget højerestående offentlige hverv, herunder:

a) i en medlemsstat:

- i) statschefer, regeringschefer, ministre og viceministre eller assisterende ministre*
- ii) parlamentsmedlemmer eller medlemmer af tilsvarende lovgivende organer*
- iii) medlemmer af styrelsesorganerne i partier, som har sæde i nationale udøvende eller lovgivende organer eller i regionale eller lokale udøvende eller lovgivende organer, der repræsenterer valgkredse med mindst 50 000 indbyggere*
- iv) højesteretsdommere og medlemmer af forfatningsdomstole og af andre højtstående retsinstanser, hvis beslutninger kun er genstand for yderligere prøvelse under ekstraordinære omstændigheder*
- v) medlemmer af revisionsretter og af centralbankers øverste ledelsesorgan*

vi) ambassadører, chargés d'affaires og højtstående officerer i de væbnede styrker

vii) medlemmer af administrations-, ledelses- eller tilsynsorganer i virksomheder, der kontrolleres ved en af de forbindelser, der er anført i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU, enten af staten eller, hvis disse virksomheder er at betragte som mellemstore eller store virksomheder eller mellemstore eller store koncerner som defineret i nævnte direktivs artikel 3, stk. 3, 4, 6 og 7, af regionale eller lokale myndigheder

viii) ledere af regionale og lokale myndigheder, herunder sammenslutninger af kommuner og storbyregioner med mindst 50 000 indbyggere

ix) andre højerestående offentlige hverv fastsat af medlemsstaterne

b) i en international organisation:

i) de højeststående medarbejdere, deres stedfortrædere og bestyrelsesmedlemmer eller personer med tilsvarende hverv i en international organisation

ii) repræsentanter ved en medlemsstat eller ved Unionen

c) på EU-plan:

hverv i EU-institutioner og -organer, som svarer til de institutioner og organer, der er anført i litra a), nr. i), ii), iv), v) og vi)

d) i et tredjeland:

hverv, som svarer til de hverv, der er anført i litra a).»

Forordningen viderefører definisjonen av PEP fra fjerde og femte hvitvaskingsdirektiv stort sett uendret, men utvider den med noen flere aktører. De to nye kategoriene i definisjonen er medlemmer av styrende organer i partier som er representert i regionale eller lokale utøvende eller lovgivende organer, som representerer valgkretser med minst 50 000 innbyggere, og ledere av regionale og lokale myndigheter, herunder sammenslutninger av kommuner og storbyregioner med minst 50 000 innbyggere, se punkt 34 bokstav a nr. iii og viii. I tillegg utvides kategorien av offentlige foretak fra «statlig foretak» til også å omfatte mellomstore og store foretak som kontrolleres av regionale eller lokale myndigheter, se bokstav a nr. vii. I fortalen til forordningen (avsnitt 91) fremgår det at terskelen på 50 000 innbyggere kan settes lavere dersom landene vurderer at det er hensiktsmessig med hensyn til sin geografi og administrative organisering, og at beslutning om slik justering skal meldes til EU-kommisjonen.

Forordning (EU) 2024/1624 skal som nevnt anvendes i EU fra 10. juli 2027. Departementet foreslår ikke førtidig utvidelse av den norske PEP-listen til å inkludere stillinger og funksjoner som først får PEP-status når ny hvitvaskingsforordning eventuelt tas inn i EØS-avtalen. Tilpasning av listen må i så fall vurderes når forordningen trer i kraft i Norge.

2.2 Internasjonale standarder og FNs antikorrupsjonskonvensjon (UNCAC)

PEP-reglene i EU-direktivene bygger på FATFs anbefalinger. Anbefaling nr. 12 stiller krav til statene om at rapporteringspliktige skal identifisere politisk eksponerte personer og

gjennomføre særskilte kundekontrolltiltak overfor disse personene og deres nærstående. I ordlisten til FATF-anbefalingene er definisjonen av PEP angitt som følger:

«Foreign PEPs are individuals who are or have been entrusted with prominent public functions by a foreign country, for example Heads of State or of government, senior politicians, senior government, judicial or military officials, senior executives of state owned corporations, important political party officials.

Domestic PEPs are individuals who are or have been entrusted domestically with prominent public functions, for example Heads of State or of government, senior politicians, senior government, judicial or military officials, senior executives of state owned corporations, important political party officials.

Persons who are or have been entrusted with a prominent function by an international organisation refers to members of senior management, i.e. directors, deputy directors and members of the board or equivalent functions.

The definition of PEPs is not intended to cover middle ranking or more junior individuals in the foregoing categories.»

Viktig offentlig verv («prominent public function») er utgangspunktet for når en stilling eller funksjon bør klassifiseres som PEP i FATF sine anbefalinger. I veiledning om anbefaling 12 har FATF videre gitt uttrykk for følgende om hvem det er som bør anses som PEP (se «FATF Guidance Politically Exposed Persons (Recommendation 12 and 22)», 2013, avsnitt 38):

«Although the Glossary definition includes some examples of what is meant by prominent public function, the precise level of seniority which triggers the PEPs requirements is not specified, and the list of examples provided is not exhaustive. This is because what constitutes a prominent public function domestically depends on the size (e.g. number of inhabitants, size of the budget), particular organisational framework of government or international organisation concerned, and the powers and responsibilities associated with particular public functions and other factors that are considered as part of the risk assessment under Recommendation 1. For example, prominent public functions may exist at the federal, state or provincial, and/or municipal levels. Jurisdictions may use the risk assessment in Recommendation 1 to identify the specific levels and types of PEPs which pose a higher risk.»

Uttrykket «prominent public functions» brukes også i UNCAC, som i artikkel 52 beskriver kravene partsstatene skal stille til tilbydere av finansielle tjenesters kontroll med sine kunder, herunder forsterket kundekontroll av personer med viktige offentlige verv. Konvensjonen definerer ikke nærmere hvem som anses å ha en slik funksjon eller verv.

3. Gjennomføring i norsk rett

I dag følger definisjonen av hvem som skal anses som PEP i Norge, av hvitvaskingsloven § 2 bokstav f. Definisjonen ble tatt inn som ledd i gjennomføringen av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv og ble justert i 2024 for å gjennomføre femte hvitvaskingsdirektiv. I Prop. 74 LS (2023–2024) kapittel 5.4 redegjør departementet for justeringen, som blant annet innebar en ny forskriftshjemmel for å fastsette PEP-listen som femte hvitvaskingsdirektiv pålegger statene å ha, og en presisering av at opplistingen i definisjonen ikke er uttømmende. Hvitvaskingsloven § 2 bokstav f lyder:

«f. politisk eksponert person: person som har eller har hatt viktig offentlig verv. Verv eller stilling på mellomnivå eller lavere nivå omfattes ikke. Departementet fastsetter i forskrift en liste over de stillinger og verv som i Norge regnes for å være viktige offentlige verv, og kan også for øvrig fastsette hvilke stillinger og verv som skal regnes som viktige offentlige verv. Med mindre annet følger av forskrift etter tredje punktum regnes blant annet følgende stillinger og verv som viktige offentlige verv:

- 1. statsoverhode, regjeringssjef, minister eller assisterende minister*
- 2. medlem av nasjonalforsamling*
- 3. medlem av styrende organ i politisk parti*
- 4. medlem av høyere rettsinstans hvis avgjørelser ikke kan ankes annet enn under ekstraordinære omstendigheter*
- 5. medlem av styre i riksrevisjon, revisjonsdomstol eller sentralbank*
- 6. ambassadør, chargé d'affaires eller militær offiser av høyere rang*
- 7. medlem av administrativt, ledende eller kontrollerende organ i statlig foretak*
- 8. direktør, styremedlem eller annen person i øverste ledelse i internasjonal organisasjon.»*

Definisjonen i hvitvaskingsloven er altså ikke uttømmende. I tillegg er den tidsbestemt, se omtale i Prop. 40 L (2017–2018) punkt 3.3.7.6 og 5.6.6. Det betyr at personer som tidligere har hatt stillinger eller funksjoner som faller inn under definisjonen, kan anses som PEP også når de ikke lenger innehar stillingen eller funksjonen. Heller ikke FATFs anbefalinger eller definisjonen i fjerde hvitvaskingsdirektiv tidsbegrenser PEP-statusen til personer.

Finanstilsynet har gitt ut en veileder til hvitvaskingsloven, rundskriv 4/2022, hvor det gis generelle føringer for hvem som i Norge omfattes av PEP-definisjonen i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f. I punkt 4.9.2 og 4.9.3 er det beskrevet blant annet hva det innebærer å være statsoverhode, medlem av nasjonalforsamling og medlem av høyere rettsinstans. Den konkrete avgrensningen av hvilke personer som er PEP etter hvitvaskingsloven og Finanstilsynets veileder, samt når det skal gjennomføres forsterkede kundetiltak begrunnet i PEP-status, har ligget til den enkelte rapporteringspliktige.

4. Departementets vurdering

4.1 Overordnet. Særlig om midlertidige stillinger

Departementet har i vedlegg til dette notatet utarbeidet utkast til forskrift som fastsetter en norsk PEP-liste med utgangspunkt i definisjonen av politisk eksponerte personer i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f, som gjennomfører hvitvaskingsdirektivets definisjon. Flere av stillingene og funksjonene som foreslås i listen, er derfor sammenfallende med opplistingen i hvitvaskingsloven og Finanstilsynets rundskriv 4/2022. De stillingene og funksjonene som foreslås i listen, og som ikke fremgår direkte av hvitvaskingslovens definisjon, er basert på departementets vurdering av kriteriet «viktige offentlige verv» i hvitvaskingsdirektivet og FATF-standardene, og innspill fra blant annet andre departementer. Departementet har særlig lagt vekt på hvilke type beslutninger som fattes i stillingen eller funksjonen, uavhengigheten til organet som fatter beslutningen, og om beslutningene kan ha stor økonomisk betydning for aktører i privat sektor. Samtidig har det blitt lagt vekt på å begrense listen til de stillingene som med god grunn bør inkluderes. Det er også sett hen til EUs konsoliderte liste over stillinger og funksjoner som gir PEP-status i andre EU/EØS-land.

Departementet understreker at det fortsatt vil være definisjonen i hvitvaskingsloven som må legges til grunn i rapporteringspliktiges vurdering av om en person skal anses som PEP som følge av en stilling eller funksjon i et land *utenfor* EØS.

Formålet med PEP-listen er å klargjøre hvilke personer og deres nærstående som rapporteringspliktige må gjennomføre forsterkede kundetiltak overfor. De mer omfattende kravene til kundetiltak bør ikke kreves i flere tilfeller enn det som er nødvendig etter hvitvaskingsdirektivet. Under følger departementets vurderinger som ligger til grunn for utkastet til liste.

Et generelt spørsmål departementet ser grunn til å kommentere, er hvordan midlertidig innehav av en stilling bør behandles, f.eks. ved at en person fungerer for en annen i en overgangsperiode før en ny person ansettes eller utnevnes på permanent basis. Definisjonen av PEP er ikke tidsbestemt, slik at en person som har hatt en relevant stilling/funksjon, skal anses som PEP resten av livet. Det er imidlertid adgang til ikke å *behandle* personen som PEP etter en gitt periode etter at vedkommende forlot den aktuelle stillingen eller funksjonen. I henhold til hvitvaskingsloven § 18 fjerde ledd skal de særlige forsterkede tiltakene gjennomføres i minimum ett år etter at PEP-en har avsluttet stillingen eller vervet, avhengig av risiko, jf. hvitvaskingsloven § 9. Samtidig fremstår det ikke som om det er noen minimumskrav i hvitvaskingsdirektivet e.l. som gir klare svar på hvilken minstetid en person skal ha ivaretatt en funksjon for å være relevant.

Departementet mener det i utgangspunktet bør være avgjørende at personen er utnevnt til en stilling på det som er ment å være permanent/tidsbestemt basis (ev. for en åremålsperiode, der det er aktuelt). En grense bør likevel gå der en konstitusjon eller midlertidig stilling varer over en relativt lang periode, f.eks. 6 måneder. Det vil kunne gi tilstrekkelig tid til at relevante beslutninger påvirkes og at den posisjonen personen innehar, kan medføre innflytelse som kan misbrukes også etter at stillingen har opphørt. Departementet har i forslaget derfor lagt til en 6 måneder fungeringstid som forutsetning for at enkelte midlertidige

stillinger medfører status som PEP, men imøteser høringsinstansenes syn på om det er hensiktsmessig med en tidsavgrensning overhodet, og hvor lang den i så fall bør være.

Departementet understreker at selv om PEP-status ikke er tidsbestemt, jf. over, er minimumskravet til å behandle en person som PEP knyttet til ett år etter at stillingen eller vervet ble avsluttet. Etter dette skal forsterkede tiltak iverksettes basert på risiko. Dette skal i praksis begrense hvor lenge forsterkede tiltak iverksettes, avhengig av risiko. Departementet ser også grunn til å minne om at det ikke er tillatt å avvise kundeforhold med grunnlag i status som PEP, familiemedlem til PEP eller kjente medarbeidere til PEP.

4.2 Regjering, storting og politiske partier (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 1 til 3)

Stillinger og funksjoner i regjering og på Stortinget som gir grunnlag for PEP-status, bør etter departementets vurdering være følgende:

- Kongen
- Statsminister
- Statsråd
- Statssekretær
- Stortingsrepresentant
- Varig møtende vararepresentant i Stortinget
- Medlem av sentralstyre eller tilsvarende styrende organ i politisk parti representert på Stortinget

Opplistingen viderefører gjeldende rett. Samtlige stillinger og funksjoner er listet opp direkte eller indirekte i den generelle definisjonen i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 1 til 3. Varig møtende vararepresentant på Stortinget kan ikke leses direkte ut av opplistingen i hvitvaskingsloven, men er presisert i Finanstilsynets veileder som en underkategori av «medlem av nasjonalforsamling». Det samme gjelder medlem av sentralstyre eller tilsvarende styrende organ i politisk parti representert på Stortinget, som er nevnt i hvitvaskingsloven («medlem av styrende organ i politisk parti») og Finanstilsynets veileder («hovedstyre eller tilsvarende høytstående organ i henhold til partiets vedtekter, i politiske partier som er representert på Stortinget»).

Departementet har vurdert om representanter på Sametinget skal ha status som PEP, men foreslår ikke det nå. I hvitvaskingsloven nevnes «medlem av nasjonalforsamling», mens det i hvitvaskingsdirektivet står «medlemmer av parlamentet eller lignende lovgivende organer». Sametinget er ikke et lovgivende organ, og medlemmer av dette må derfor ikke omfattes av PEP-listen etter direktivet. Departementet påpeker imidlertid at det vil stilles utvidede krav til PEP-status for medlemmer av regionale og lokale organer og myndigheter i EU når den nye hvitvaskingsforordningen trer i kraft i EU i 2027, og ved gjennomføring av forordningen i norsk rett vil det måtte vurderes behov for justering av listen på dette punktet.

4.3 Domstolene (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 4)

Departementet foreslår at følgende stillinger i domstolene føres på PEP-listen:

- Dommer i Høyesterett
- Norsk dommer ved internasjonal domstol

PEP-status for høyesterettsdommere og norske dommere ved internasjonale domstoler vil være en videreføring av gjeldende rett. Hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 4 gir PEP-status til «medlem av høyere rettsinstans hvis avgjørelser ikke kan ankes annet enn under ekstraordinære omstendigheter». I Finanstilsynets veileder er det angitt at dette gjelder dommere i Høyesterett, i internasjonale domstoler og i lagmannsrettene. Departementet foreslår ikke å videreføre PEP-status for faste og midlertidige dommere i lagmannsrettene. Alle avgjørelser fra lagmannsrettene kan som hovedregel ankes. Lagdommere kan ikke sies å være medlem av en rettsinstans «hvis avgjørelser ikke kan ankes *annet enn under ekstraordinære omstendigheter*» (departementets understreking).

I tråd med vurderingene i punkt 4.1 over, vurderer departementet om det først bør være når konstitusjonen som høyesterettsdommer gjelder for 6 måneder eller mer, at den medfører PEP-status.

Eksempler på internasjonale domstoler er Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD), EFTA-domstolen og Den internasjonale domstolen (ICJ).

4.4 Offentlige stillinger og verv (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 5 og 6 m.m.)

Departementet foreslår å innta følgende offentlige stillinger og verv i PEP-listen:

- Norsk ambassadør/chargé d'affaires ved norsk ambassade (ikke konsul)
- Regjeringsråd og departementsråd
- Regjeringsadvokaten
- Forsvarssjef (general/admiral)
- Generalløytnant/viseadmiral
- Medlem og varamedlem av riksrevisjonskollegium i Riksrevisjonen
- Medlem av hovedstyret i Norges Bank

PEP-status for norsk ambassadør og chargé d'affaires ved norsk ambassade, forsvarssjef og generalløytnant/viseadmiral er en videreføring av gjeldende rett, jf. at hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 6 nevner ambassadør, chargé d'affaires eller militær offiser av høyere rang. Finanstilsynets veileder presiserer at forsvarssjef og generalløytnant/viseadmiral omfattes av «militær offiser av høyere rang» i hvitvaskingslovens definisjon. Departementet foreslår imidlertid en begrensning i det som i dag fremgår av Finanstilsynets veileder om militære offiserer av høyere rang. Det foreslås at kretsen av militære offiserer begrenses til 3- og 4-stjerners offiserer, noe som innebærer å fjerne referansen til kontreadmiral og generalmajor som finnes i dag. Begrensningen er begrunnet i en vurdering av graden og innholdet i 3- og 4-stjernestillingene, og det overordnede hensynet til at kun stillinger og funksjoner som med god grunn oppfyller definisjonen av PEP, bør inkluderes på listen. Avgrensningen får også bedre sammenheng med nivået som foreslås inkludert for bl.a. departementer, der grensen forslås satt ved departementsråd, se under.

Departementet foreslår at regjeringsråden og departementsråder inntas i listen. Definisjonen av PEP i hvitvaskingsdirektivet nevner ikke stillinger i sentralforvaltningen utover referansen til ministre og assisterende ministre. Etter departementets vurdering er det i en norsk kontekst nødvendig å innta også regjeringsråden og departementsråder, som har stor

innflytelse over arbeidet og beslutninger i regjeringsapparatet. Regjeringsråden er øverste administrative leder for Statsministerens kontor og er den øverste embetsstillingen i den norske forvaltningen. Departementsråden er øverste administrative leder for et departement, og vil normalt få delegert statsrådets ansvar for organisering av departementet, økonomistyring, utarbeidelse og oppfølging av planverk, etablering av forsvarlige saksbehandlingsrutiner, personalledelse, ansettelse, styring av underliggende etater og samordning med andre departementer. Statsråden kan også gi departementsråden fullmakt til selv å avgjøre bestemte saker eller saker av nærmere bestemt art. Stillingen som departementsråd, tatt i betraktning rollen, innflytelsen og kompetansen til å ta beslutninger, kan derfor anses å være et «viktig offentlig verv». Flere andre europeiske land, blant annet Danmark, har også inkludert departementsråder på sin PEP-liste.

Motsetningsvis mener departementet at stillinger på lavere nivå i departementene, slik som nestledere (assisterende departementsråder) eller ekspedisjonssjefer, ikke er en type stilling som bør medføre PEP-status, selv om de i og for seg kan utøve betydelig innflytelse, bl.a. siden myndigheten er delegert fra departementsråden.

I forlengelsen av inkluderingen av departementsråder foreslår departementet at også Regjeringsadvokaten får status som PEP. Regjeringsadvokaten er prosessfullmektig for departementer i sivile saker og rådgir på forespørsel departementene i rettslige spørsmål. Rådene tillegges normalt stor vekt og er egnet til å påvirke forvaltningen i konkrete saker som kan ha virkning for private parter. Departementet vurderer derfor at stillingen utgjør et «viktig offentlig verv» som bør ha PEP-status.

PEP-status for medlemmer og varamedlemmer av riksrevisjonskollegium i Riksrevisjonen og medlemmer av hovedstyret i Norges Bank følger av gjeldende rett. Disse vervene er i dag ført opp i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 5, og er også nevnt i Finanstilsynets veileder til hvitvaskingsloven.

4.5 Ledere for statlige etater

Definisjonene av PEP i hvitvaskingsloven og hvitvaskingsdirektivet nevner ikke ledere for statlige etater. Departementet mener, i forlengelsen av drøftingen av departementsråders status, at det er en rekke statlige etater som har kompetanse til å fatte beslutninger med slik betydning at stillingen som leder i disse etatene bør anses som et «viktig offentlig verv». Ledere for disse etatene har ansvar for beslutninger som kan ha stor økonomisk betydning for den offentlige forvaltningen og for privat sektor.

I utarbeidelsen av en liste over relevante etater har departementet innhentet innspill fra andre departementer, som er basert på deres vurderinger av etatenes størrelse og uavhengighet, og den økonomiske betydningen av beslutninger etaten fattet. Departementet foreslår på denne bakgrunn at ledere av statlige etater og virksomheter som angitt i utkast til forskrift, får status som PEP, se vedlegget på s. 17-18. Departementet bemerker at det for noen av etatene er foreslått å referere ikke bare til direktøren e.l., men også til styreleder eller styremedlemmer. Begrunnelsen er basert på de kriteriene som er angitt over, om hvilken kompetanse til å fatte beslutninger som er lagt til de ulike nivåene i etaten. For eksempel avgjør styret i Finanstilsynet enkeltsaker som kan være av stor økonomisk

betydning for aktører under tilsyn. Samtidig forberedes sakene for styret under direktørens ansvar, og direktøren leder for øvrig Finanstilsynet.

4.6 Statlige foretak (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 7)

Hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 7 gir PEP-status til medlemmer av «administrativt, ledende eller kontrollerende organ i statlig foretak». Definisjonen i hvitvaskingsdirektivet nevner, tilnærmet likelydende, «medlemmer av administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganet til statseide foretak». Det defineres ikke nærmere hva som ligger i «statseid» foretak i hvitvaskingsdirektivet, men i Prop. 40 L (2017–2018), der hvitvaskingsloven ble fremmet, fremgår følgende i punkt 3.3.7.6:

«Departementet foreslår videre en presisering av når visse posisjoner i statseide foretak skal medføre status som PEP. Departementet foreslår at dette skal bero på om det dreier seg om et 'statlig' foretak, jf. lovforslaget § 2 bokstav f nr. 7. Departementet viser til at i Danmark er kriteriet reservert til å gjelde statlige selskaper som ivaretar offentlige oppgaver som hører inn under den offentlige administrasjonen. Det avgjørende er om det dreier seg om statlige myndigheter, selv om disse representeres ved et foretak.»

Med bakgrunn i dette, presiserer Finanstilsynets veileder «statlige foretak» i Norge som:

«selskaper som ivaretar offentlige oppgaver som hører inn under den offentlige administrasjonen. Det avgjørende er om det dreier seg om statlige myndigheter, selv om disse representeres ved et foretak. Statseide selskaper som ikke utfører oppgaver som omfatter offentlig forvaltning, faller utenfor definisjonen.»

Finanstilsynets veileder presiserer videre at datterselskap til statlige foretak og stiftelser og andre selveiende institusjoner som er finansiert av offentlige midler, ikke omfattes. Heller ikke fylkeskommunale, kommunale og andre lokale foretak er omfattet.

I EUs konsoliderte PEP-liste er det ulik praksis blant landene hva gjelder avgrensningen av statlige foretak. De tre parameterne majoriteten av landene har avgrenset etter, er prosentandelen statlig eierskap (50 pst., 100 pst. eller annen terskel), om foretaket utøver offentlig myndighet eller ivaretar offentlige oppgaver, eller andre kvantitative kriterier som antall ansatte og størrelse på omsetning. Noen land har ikke definert nærmere hva statlige foretak er og har unnlatt å omtale statlige foretak i sin nasjonale liste. De fleste landene har imidlertid avgrenset etter graden av eierskap. Eierskapskravet er i disse landene et flertallskrav, slik at foretak med statlig eierskap på 50 pst. eller mer anses å være statlige foretak. I enkelte land er flertallskravet supplert med kvantitative kriterier, som at foretaket må ha minst 2 000 ansatte og omsetning på minst 1 mill. euro.

Departementet bemerker at EUs nye antihvitvaskingsforordning inneholder en ny definisjon av statlige og offentlige foretak for PEP-formål. I artikkel 2 nr. 34 bokstav a punkt vii defineres statlige foretak som foretak som:

«kontrolleres ved en af de forbindelser, der er anført i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU [regnskapsdirektivet], enten af staten eller, hvis disse virksomheder er at betragte som mellemstore eller store virksomheder eller mellemstore eller store koncerner som defineret i nævnte direktivs artikel 3, stk. 3, 4, 6 og 7, af regionale eller lokale myndigheder». (dansk versjon)

Henvisningen til artikkel 22 i regnskapsdirektivet gjør at beskrivelsen av konsern i regnskapsdirektivet vil være bestemmende for avgrensningen av statlige foretak i den nye hvitvaskingsforordningen, og derfor hvilke personer som skal ha status som PEP når forordningen skal anvendes i EU fra juli 2027. Blant de aktuelle foretakene beskrevet i artikkel 22 er:

- foretak der staten innehar flertallet av aksjeeiernes eller deltakernes stemmeretter i foretaket
- foretak der staten har rett til å oppnevne eller avsette et flertall av medlemmene i foretakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan og samtidig er aksjeeier eller deltaker i foretaket
- foretak der staten har rett til å utøve en bestemmende innflytelse på foretaket der det er aksjeeier eller deltaker, i henhold til en avtale med foretaket eller i henhold til en bestemmelse i foretakets vedtekter
- foretak der staten er aksjeeier eller deltaker og flertallet av medlemmene i foretakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan som har fungert i løpet av regnskapsåret og i det foregående regnskapsåret og fram til tidspunktet for utarbeiding av konsernregnskapet, er blitt oppnevnt bare i kraft av å utøve statens stemmeretter
- foretak der staten, i henhold til en avtale med andre aksjeeiere eller deltakere i dette foretaket, alene kontrollerer flertallet av aksjeeiernes eller deltakernes stemmeretter i foretaket.

Den nye forordningen synes med andre ord å stille et rent flertallskrav, som bl.a. kan innebære at medlemmer av administrativt, ledende eller kontrollerende organ i foretak med 50 pst. statlig eierskap eller mer vil få PEP-status. Den nye definisjonen inneholder ikke referanser til andre parametere som utøvelse av offentlig myndighet, størrelse eller omsetning.

Det kan muligens stilles spørsmål ved om det er mulig å se hen til den overordnede referansen i definisjonen av politisk eksponert person, nærmere bestemt referansen til «prominent public function» for på den måten å begrense typen foretak som skal anses å gi status som «politisk eksponert person». Samtidig er det å være del av de relevante selskapsorganene i statskontrollerte foretak angitt å være noe som er del av definisjonen av «prominent public function», ved at listen over stillinger starter med «including». Dersom det også for alle stillingene på listen skal gjøres en vurdering av om det dreier seg om en «prominent public function», mister den minimumsangivelsen listen synes å være ment som, mye av sin verdi. Departementet ser samtidig grunn til å bemerke at forordningens fortale i avsnitt 92 kommenteres endringene i definisjonen av PEP-funksjoner hva gjelder statlige, regionale og lokale foretak. Her synes inkluderingen av foretak kontrollert av staten å bygge på at de vil ha et budsjett som tilsier at deres øverste ledelse («senior executive members») anses som PEP, men at det for regionale og lokale foretak bare gjelder der foretakene

kvalifiserer til å anses som mellomstore eller store foretak i henhold til regnskapsdirektivet. Fortalen går imidlertid på tvers av ordlyden i definisjonen, som ikke bare refererer til utøvende organer i foretakene, men til administrative, ledende og overvåkende organer. Departementet mener derfor det er krevende å trekke konkrete slutninger fra denne delen av fortalen.

Inntil den nye forordningen trer i kraft og EU-landene eventuelt oppdaterer sine notifiserte lister over stillinger og funksjoner som gir PEP-status, er derfor departementet tvilende til om en tolkning som inkorporerer vurderinger av det statlige foretakets «offentlige funksjon» e.l. er holdbar. Snarere synes endringen i definisjonen å være et utslag av et ønske om å lage en definisjon som er enklere å anvende i praksis. Departementet imøteser høringsinstansenes ev. syn på dette spørsmålet.

Departementet foreslår derfor ikke at listen over PEP-stillinger bygger på den nye den nye definisjonen nå, også fordi det bør vurderes nærmere hvordan den nye definisjonen, som også omfatter foretak kontrollert av regionale og lokale myndigheter, skal forstås i en norsk kontekst. Departementet foreslår isteden en klar og enkel tilnærming frem til den nye forordningen skal gjelde i Norge. Det foreslås at foretak med 100 pst. statlig eierskap omfattes, uten ytterligere kvantitative eller kvalitative avgrensninger. Departementet har sett hen hvilke rettigheter som kan utøves i ulike eierkonstellasjoner i foretak, til antallet statlig heleide foretak i Norge, og til valgene som er tatt i andre land. En terskel på 100 pst. statlig eierskap vil minimere uklarhet om statusen til foretak i sanntid og bakover i tid, samt behovet for eventuelle skjønsmessige grensedragninger. Departementet foreslår derfor ikke å videreføre avgrensningen i Finanstilsynets veileder (om foretak som utøver offentlige oppgaver) i den nye PEP-listen.

Departementet foreslår at administrerende direktør og medlemmer av styret i foretak med statlig eierskap på 100 pst. får status som PEP. Det foreslås at medlemmer av styret inkluderer vararepresentanter som varig møter på vegne av de utnevnte medlemmene. Departementet foreslår at det avgrenses mot representanter for ansatte og observatører. Hvilke foretak som omfattes, vil avhenge av den statlige eierskapsprosenten til enhver tid.

4.7 Internasjonale organisasjoner (hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 8)

PEP-definisjonen i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f nr. 8 nevner «direktør, styremedlem eller annen person i øverste ledelse i internasjonal organisasjon». Departementet understreker at det på den nasjonale PEP-listen er ledere og styremedlemmer i internasjonale organisasjoner som er til stede i Norge, som skal føres opp. I Norge er det inngått vertslandsavtaler med følgende internasjonale organisasjoner:

- Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), IOM Norge
- Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)
- FNs utviklingsprograms senter for godt styresett (UNDP Policy Centre for Governance)
- Det internasjonale Barentssekretariatet for samarbeid i den euro-arktiske Barentsregion (IBS)
- Arktisk råds Sekretariat

Av disse er det NAMMCO, IBS og Arktis råds sekretariat som har hovedkontor i Norge. IOM Norge og UNDPs senter for godt styresett er lokalkontorer til de internasjonale organisasjonene IOM og UNDP, som har hovedkontorer i henholdsvis Sveits og USA.

I EUs konsoliderte PEP-liste er det ulik praksis blant landene når det gjelder PEP-status for ledere av lokale og regionale kontorer til internasjonale organisasjoner. I den nye hvitvaskingsforordningen er det presisert at også «repræsentanter ved en medlemsstat eller ved Unionen» (dansk versjon) skal omfattes av definisjonen.

Departementet foreslår at ledere av følgende internasjonale organisasjoner med kontor i Norge får status som PEP:

- Leder i IOM Norge
- Direktør i UNDPs senter for godt styresett
- Direktør i Arktisk råds sekretariat

Departementet foreslår ikke PEP-status for stillinger eller verv i NAMMCO og IBS nå. Dette er begrunnet i størrelsen, oppgavene og det smale saksområdet til organisasjonene.

4.8 Betydningen av EUs konsoliderte liste

I Prop. 74 LS (2023–2024) bemerket departementet at hjemmelen for å fastsette en liste var ment også å legge til rette for at rapporteringspliktige skal kunne legge til grunn EUs konsoliderte liste over PEP-stillinger for land i EU/EØS, se merknaden til endringene i hvitvaskingsloven § 2 bokstav f. Departementet følger opp dette, se § 2 i utkastet til forskrift.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

For de rapporteringspliktige kan fastsettelsen av en nøyaktig liste over stillinger og funksjoner som er PEP i Norge være ressursbesparende, da de i mindre grad vil måtte foreta egne vurderinger av PEP-statusen til kunder. På en annen side er det mulig at antallet kunder som rapporteringspliktige må gjennomføre forsterkede kundetiltak overfor øker med fastsettelsen av listen, da det antas å ha vært ulik praksis knyttet til PEP-statusen til enkelte kunder. Økning i antall PEP vil også gi økning i antall nære familiemedlemmer og kjente medarbeidere som rapporteringspliktige må gjennomføre forsterkede kundetiltak overfor, se hvitvaskingsloven § 18 nr. 5, jf. § 2 bokstav g og h. Det kan i tilfelle medføre en viss økning i kostnader for rapporteringspliktige.

For politisk eksponerte personer, og deres nærstående familiemedlemmer og kjente medarbeidere, medfører PEP-status forsterket kundekontroll fra banker og andre tilbydere av finansielle tjenester, jf. hvitvaskingsloven § 18. Den økte kontrollen innebærer blant annet at det stilles strengere krav til informasjon om opprinnelsen til midler. For den enkelte PEP og deres nærstående familiemedlemmer og kjente medarbeidere kan dette innebære eksempelvis økt behov for dokumentasjon. For enkelte kan det også oppleves som en belastning å være gjenstand for forsterket kundekontroll, særlig når dette skal videreføres i minst ett år etter at PEP-en har avsluttet stillingen eller vervet, jf. hvitvaskingsloven § 18 nr. 4, og lenger ved risikobasert behov, jf. hvitvaskingsloven § 9. Det kan også oppleves generelt belastende at ens stilling eller verv har PEP-status, noe som kan påvirke rekrutteringen til stillingene eller vervene på PEP-listen. På den annen side kan fastsettelsen av listen være ressursbesparende også for PEP-er og deres nærstående, da listen vil gi klarhet knyttet til deres status og i stor grad fjerne behovet for å foreta egenvurderinger.

Vedlegg

Utkast til forskrift om stillinger og funksjoner som medfører status som politisk eksponert person

§ 1 Politisk eksponerte personer (PEP)

Personer som innehar følgende stillinger eller funksjoner, anses som politisk eksponerte personer (PEP) etter hvitvaskingsloven § 2 bokstav f:

1. Kongen
2. statsminister
3. statsråder
4. statssekretærer
5. stortingsrepresentanter
6. varig møtende (over 6 måneder) vararepresentanter i Stortinget
7. medlemmer av sentralstyre eller tilsvarende styrende organ i politisk parti representert på Stortinget
8. dommere i Høyesterett, herunder midlertidige dommere utnevnt for en periode på 6 måneder eller mer
9. norske dommere ved internasjonal domstol
10. norske ambassadører og chargé d'affaires ved norsk ambassade (ikke konsul)
11. regjeringsråd og departementsråder
12. forsvarssjefen (general/admiral)
13. generalløytnanter og viseadmiraler
14. medlemmer og varamedlemmer av riksrevisjonskollegium i Riksrevisjonen
15. medlemmer av hovedstyret i Norges Bank
16. skattedirektøren
17. tolldirektøren
18. direktøren og styremedlemmer i Finanstilsynet
19. Regjeringsadvokaten
20. Riksadvokaten
21. politidirektøren
22. sjefen for Spesialenheten for politisaker
23. lederen i Gjenopptakelseskommissjonen
24. direktøren i Statens sivilrettsforvaltning
25. sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
26. direktøren og styremedlemmer i Advokattilsynet
27. den oppnevnte lederen i Advokatnemnda
28. direktøren og styremedlemmer i Domstoladministrasjonen
29. direktøren i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)
30. direktøren i Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)
31. direktøren i Sivil klareringsmyndighet (SKM)
32. direktøren i Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)
33. direktøren i Utlendingsdirektoratet (UDI)
34. Sysselmester på Svalbard
35. den administrerende direktøren i Eksportfinansiering Norge
36. direktøren i Fiskeridirektoratet
37. direktøren i Konkurransetilsynet
38. direktøren i Sjøfartsdirektoratet
39. sjefen for Forsvarsmateriell
40. direktøren i Husbanken

41. direktøren i Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
42. direktøren i Statsbygg
43. direktøren i Helsedirektoratet
44. direktøren i Folkehelseinstituttet
45. direktøren i Direktoratet for medisinske produkter
46. direktøren i Direktoratet for strålevern og atomberedskap
47. direktøren i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
48. direktøren i Forbrukertilsynet
49. direktøren i Arbeids- og velferdsetaten (NAV)
50. direktøren i Havindustritilsynet
51. direktøren i Arbeidstilsynet
52. direktøren i Jernbanedirektoratet
53. direktøren i Kystverket
54. direktøren i Luftfartstilsynet
55. direktøren i Statens vegvesen
56. direktøren i Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)
57. direktøren i Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA)
58. direktøren i Miljødirektoratet
59. lederen for Norges Bank Investment Management (NBIM)
60. den administrerende direktøren i Mattilsynet
61. den administrerende direktøren i Landbruksdirektoratet
62. den daglige lederen / administrerende direktøren og medlemmer av styret, herunder varig møtende (over 6 måneder) vararepresentant og unntatt representanter for ansatte, i foretak med statlig eierskap på 100 prosent.
63. lederen i IOM Norge
64. direktøren i UNDPs senter for godt styresett
65. direktøren i Arktisk råds sekretariat.

§ 2 Politisk eksponerte personer (PEP) i andre EØS-land

De som er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven § 4 første, andre og femte ledd skal anse andre EØS-lands lister over stillinger og funksjoner som medfører status som politisk eksponert person etter direktiv (EU) 2015/849 om tiltak for å hindre at finanssystemet brukes til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme artikkel 20a, som uttømmende angivelser av stillinger og verv som i disse landene gir status som politisk eksponert person.

§ 3 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks.